

ОБЕДИНЕНО УЧИЛИЩЕ "СВЕТИ ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ"
ГРАД ПЛИСКА, ОБЩИНА КАСПИЧАН
ул. "Отец Паисий" №2, тел. 05351/74-72;
e-mail: info-2700078@edu.mon.bg

УТВЪРДИЛ:

Директор:

Мариана Петрова-Русева

Заместник: Назик Мехмед Хасан

ПРОГРАМА
ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ
НА УЧИЛИЩЕ

за учебната 2023/2024 година

Актуализацията е приета на заседание на Педагогическия съвет с протокол от №13/07.09.2023 г. и е утвърдена със Заповед № РД-11-08/15.09.2023 г. на директора на училището.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ

II. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

**III. ВИЗИЯ НА УЧИЛИЩЕТО ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРЕВЕНЦИЯТА НА
ОТПАДАНЕТО НА УЧЕНИЦИ**

IV. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

V. ИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ПРОБЛЕМА

VI. ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ

**VII. МЕРКИ И ДЕЙНОСТИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННОТО
НАПУСКНЕ НА УЧИЛИЩЕ**

VIII. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата за превенция на ранното напускане на ученици и задържането им в училище на ОБУ „Св. Паисий Хилендарски“ гр. Плиска, е разработена на основание чл. 263, ал. 1, т. 8 от Закона за предучилищното и училищното образование и е в съответствие с рамкови европейски и национални документи, определящи приоритети за развитие в сферата на средното образование. Програмата конкретизира ключовите мерки в политиките за превенция, интервенция и компенсиране на отпадането и на преждевременното напускане на училище на Стратегията за намаляване дела на преждеременно напусналите образователната система (2013–2020), приета от Министерския съвет с Протокол № 44 от 30.10.2013 г. Училищната програма за превенция на отпадането на ученици е разработена в контекста на Европейската платформа срещу бедността и социалното изключване на предложената от Европейската комисия „Стратегия за интелектуален устойчив растеж“ и на препоръките, направени във връзка с тях по отношение превенцията на социалното изключване и за по-добро образование и грижи в периода на ранното детство, насочени към осигуряване на възможности на всички деца за по-добър старт в живота.

Програмата за превенция на ранното напускане на училище е част от училищната политика във връзка с прилагане на Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, приет с ПМС № 100 от 08.06.2018 г., както и в други национални, областни, общински и училищни политики с такава насоченост.

Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широко обхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждеременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение.

Сериозен проблем за образователната ни система са броят на отсъствията на учениците, некоректното им отразяване в училищната документация и бавният темп на намаляване на преждеременно напусналите училище ученици от задължителната училищна възраст. Създаването на условия за редовното присъствие в училище и активната работа по време на учебния час са важни за бъдещето на всеки ученик. Те са гаранция за неговия успех, залог за по-добра квалификация и по-големи възможности за реализация, условие за повишаване качеството на образованието. Важна роля в това отношение има училището, което трябва да подхожда комплексно и същевременно индивидуално за всеки конкретен случай на ученик, застрашен от отпадане или вече напуснал училище. Предприемането на адекватни и ефективни мерки от педагогическите екипи за намаляване броя на отсъствията и броя на преждеременно напусналите училище ученици следва да се основават на задълбочен анализ на причините, пораждащи тези явления, на оценка на ефикасността на съществуващите мерки и училищната политика.

Предлаганата програма е основана на разбирането, че главна ценност в образователната система е детето (ученикът).

На основата на идентифицираните проблеми в програмата са представени конкретни мерки за реализиране на определените дейности.

II. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Училищната програма за превенция на отпадането е основен инструмент за планиране на дейностите по задържане на децата в училище. Основната концепция на програмата е, че отпадането е педагогически проблем и са нужни педагогически средства за преодоляването му: социалните дейности не са достатъчни, а само допълващи. Необходима е промяна в цялостната училищна среда: промяна в използваните педагогически методи, в учебните програми, в организацията на учебния процес, във взаимодействието с родителите. Интеркултурното и интерактивното образование е най-добрата педагогическа основа за преодоляването на отпадането.

Програмата се основава на няколко принципа:

- Всяко дете има право на образование и трябва да има равен достъп до образование; Всяко дете може да учи и да се възползва от предимствата, които образованието дава;
- В образователния процес не се допуска дискриминация, основана на раса, народност, пол, етническа принадлежност, социален произход, вероизповедание, обществено положение, увреждане или друг статус;
- Включващото образование предполага промени в образователната система, за да може тя да се адаптира към потребностите на конкретното дете в много по-голяма степен, отколкото детето да се адаптира към системата;
- Всички аспекти на образованието, програми и методи на преподаване, както и формите на комуникация следва да бъдат адаптирани, за да се създадат възможности за включване.
- Различията между децата са източник на многообразие и богатство, а не на проблеми;
- Възгледите и мнението на детето трябва да бъдат взети предвид при неговото участие в училище. Детето следва да бъде стимулирано да участва активно в образователния процес;
- Всеки ученик е добър в нещо. Нашият подход е да открием тази област, в която ученика е добър, да му се помогне да доразвие своите знания и умения по приемлив за обществото начин. За да се постигнат по-добри резултати учениците и да се развиват постоянно пред тях трябва да се поставят все по-нови и по-високи очаквания.
- Училището може да бъде привлекателно за всяко дете! Училището може да представлява благоприятна среда за децата, техните родители и местната

общност да осъзнаят практическата полза от училището: учебните програми и целия учебен процес да покриват области, които дават умения за живота.

III. ВИЗИЯ НА УЧИЛИЩЕТО ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРЕВЕНЦИЯТА НА ОТПАДАНЕТО НА УЧЕНИЦИ

Програмата за превенция на отпадане се основава на иновативно, гъвкаво и личностно-ориентирано обучение:

- учениците да получат пълноценни знания, умения и компетентности;
- да се изградят като свободни и морални личности, способни да живеят и работят заедно, да общуват помежду си, да поемат отговорности в демократично гражданско общество;
- да развиват творческите си заложби и способности;
- да изградят умения и навици за здравословен начин на живот;
- училището да се утвърди като конкурентноспособен и привлекателен център за всички деца от района, подлежащи на задължително обучение.

Визията на ОБУ „Св. Паисий Хилендарски“, гр. Плиска като училище, осигуряващо ефективна, качествена и достъпна подкрепа за деца и ученици, застрашени от отпадане, се фокусира върху:

- разнообразни дейности, насочени към удовлетворяване на желанията и потребностите на учениците;
- съчетаване на класно-урочни, извън-урочни и извънкласни форми на обучение и възпитание;
- работа с деца в неравностойно социално положение;
- работа с деца със специални образователни потребности;
- работа с деца с различна етническа принадлежност;
- уютна и функционална образователна среда.

IV. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Главна цел:

Създаване на подкрепяща среда за задържане на учениците в училище.

Подцели:

1. Изграждане на мотивация за посещение на училище и участие в живота на училищната общност
2. Създаване на положителни нагласи към учебния процес
3. Ограничаване отпадането от училище и намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система чрез провеждане на целенасочена и ефективна училищна политика и координирани действия и мерки.

V. ИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ПРОБЛЕМА

Отпадането от училище и/или преждевременното напускане на образователната система е институционален, социален, а също и педагогически проблем, чието преодоляване е обект на целенасочена училищна политика. Причините за отпадането на ученици са комплексни. Корените на това явление трябва да се търсят от една страна в семейната среда, в мотивацията на учениците за учебен труд, в слабия стремеж за личностна реализация в училищната среда, а от друга и в педагогическите специалисти. В последно време се постигнаха добри резултати, като бе намален броя на отпадналите ученици в нашето училище, но се появиха една друга категория ученици, които са застрашени от отпадане. Анализирайки проблема констатирахме, че учениците са в училище, но поради липса на интерес или слаби постижения в учебните занятия, допускат отсъствия по неуважителни причини. Същите имат лоши прояви по отношение на дисциплина и междуличностно общуване в училище, както и голям брой слаби оценки, което неминуемо ги поставя в групата на застрашени от отпадане. В начален етап този проблем не е толкова изявен поради факта, че малките ученици са обгрижвани от един учител, който в повечето случаи е безспорен авторитет за тях. Там обаче се очертава друг проблем. В условията на обучение в преобладаваща билингвизална среда, обучението на писмен и говорим книжовен български език е затруднено и някои ученици трудно се поддават на огромяване. Това от своя страна се явява в известна степен предпоставка за последващо затруднено обучение и развитие от V клас нагоре. Проблемът с отпадащите и застрашените от отпадане ученици е по-силно изразен в прогимназиалния и гимназиалния етап на обучение. Затова е нужно да се предприемат мерки от всички педагогически специалисти.

Като рискови фактори, предшестващи ранното напускане на училище, могат да се идентифицират:

- Продължително отсъствие от училище;
- Проблемна семейна среда;
- Трудна адаптация към изискванията в училище.

SWOT анализ

Силни страни:

- Квалифицирани учители;
- Интерактивни методи на обучение, използване на ИКТ;
- Извънкласни дейности;
- Възможности за изява;
- Създаване на приятелска среда;
- Добра материална база;
- Осигурено целодневно обучение на учениците от I-VII клас;
- Безплатни учебници за учениците от I-VII клас;
- Безплатни закуски I-IV кл.;
- Безплатен обяд за учениците от I-VII клас(желаещи да обядват);
- Възможност за избор на ИУЧ и клубове според интересите на учениците;
- Работа по проекти.
- Занимания по интереси;

Слаби страни:

- Преобладаваща билингвиална среда;
- Относително голям брой отсъствия по уважителни и неуважителни причини на учениците;
- Недостатъчна ефективност на взаимодействието „училище-родители“.

Възможности:

- Кандидатстване по различни програми, насочени към финансиране на превантивни по отношение на отпадането дейности;
- Ранно идентифициране на учениците в риск;
- Нови форми за по-ефективно ангажиране на родителите;
- Ефективно включване на училищните и ресурсите на местната общност при реализиране на дейностите за превенция на отпадането от училище;
- Разработване и прилагане на обучителни, извънкласни и извънучилищни програми за мотивиране и задържане на учениците, консултиране, професионално ориентиране;
- Разширяване на връзките с извънучилищните институции.

Заплахи:

- Недостатъчно грижи и заинтересованост от страна на родителите;
- Липса на ефективни санкции за родителите;
- Нисък жизнен стандарт на част от населението;
- Проблеми в семействата, водещи до отпадане на ученици от училището;
- Негативно влияние на приятелската среда, на „улицата“;

- Миграционни процеси, честа смяна на местоживеенето;
- Липса на финансови възможности за подкрепа на застрашените от отпадане.

VI. ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

- Икономически причини – безработицата, ниските доходи и бедността поставят много деца в затруднени условия, водещи до повишен риск от отпадане от училище. Много деца са принудени да помагат на семействата си, което води до прекъсване на присъствието в училище или до нарушаване на участието им в учебния процес;
- Социални причини - родителска незаинтересованост, конфликти, напрежение и кризи в семейството, отрицателно въздействие на домашната среда, функционална неграмотност или ниско образование на родителите, ранни бракове и др.;
- Образователни причини - езикова бариера, недоброто владение на български език на децата от ромски произход, трудности в усвояването на учебното съдържание, нямат изградени навици на учене/образованието не е приоритет сред ромската общност/, липса на мотивация, лоша дисциплина и др.;
- Етнокултурни причини - отсъствие на познавателна мотивация сред децата от ромската общност, отсъствие на мотивация от страна на родителите за приобщаващо образование на децата им, ниска степен на готовност за училище на деца от тази общност, дефицит на комуникативна компетентност сред такива деца и др.;
- Институционални причини - недостатъчно координиран подход между различните служби на местно и общинско ниво и др.;
- Причини, свързани със здравния статус - недостатъчна подготовка за приобщаване на децата със специални образователни потребности.
- Семейни причини-обхващат широк кръг от проблеми, свързани с родителската незаинтересованост, противоречия и конфликти в семейството, отрицателно взаимодействие на домашната среда, ниско образование на родителите, бедност, етнокултурни традиции.

VII. МЕРКИ И ДЕЙНОСТИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ

В ОБУ "Св. П. Хилендарски" се изпълнява програма , предприемат се мерки за задържане в училище на ученици, които поради липса на интерес или ниска мотивация не посещават редовно учебните занятия, имат пропуски в знанията си и допускат отсъствия по неуважителни причини. При тези ученици се наблюдават негативни

прояви по отношение на дисциплината и междуличностното общуване в училище. В изпълнение на училищната програма от страна на училището са предприети следните мерки:

1. Осигуряване на редовен превоз в учебни дни през цялата учебна година.

Отг.: Директор

2. Своевременно информиране на родителите за отсъствията и успеха на учениците.

Отг.: Кл. ръководители, учители в ЦОУД

3. Поредица тематични срещи с родители по проблемите на отговорността за възпитанието и образованието на децата и общите задължения на родителите.

Отг.: Кл. ръководители, УКБППМН

4. Повишаване участието и ангажираността на родителите в училищни мероприятия.

Отг.: Кл. ръководители, учители в ЦОУД

5. Посещения на класните ръководители по домовете на учениците, които отсъстват от училище повече от три последователни дни без причина.

Отг.: Кл. ръководители, УКБППМН

6. Включване на учениците в занимания по интереси.

Отг.: Директор, учители, учители в ЦОУД

7. Осигуряване достъп до спортната база на училището, до компютърните кабинети и наличните библиотеки.

Отг.: Директор, учители, учители в ЦОУД

8. Социализиране на учениците, за които българският език не е майчин.

Отг.: Учители и учители в ЦОУД

9. Индивидуална работа от страна на класните ръководители, учители и учители в ЦОУД със застрашените от отпадане ученици.

Отг. Кл. ръководители, учители и учители в ЦОУД

10. Работа на ученическия съвет и провеждане на разговори с проблемните ученици и класния ръководител поне веднъж седмично.

Отг.: Директор, ученически съвет

11. Провеждане на здравно и гражданско образование в часа на класа, изнасяне на беседи от класните ръководители за стрес, трафик на хора и други.

Отг. Кл. ръководители, медицинско лице

12. Ежемесечно подаване на информация в НЕИСПУО за допуснатите отсъствия.

Отг.: Директор, класни ръководители

13. Провеждане на консултации, работа по проекти с изоставащи ученици, участие в клубове /секции/, спортни мероприятия и празници, благотворителни кампании за подобряване на социалния климат в училището.

Отг.: Директор, учители, учители в ЦОУД

14. Осигуряване на социална стипендия на социално слаби деца или осигуряване на топъл обяд за ученици в целодневна организация на учебния ден.

Отг.: Директор, класни ръководители

15. Упражняване на контрол от ръководството на училището за редовното и точно отразяване на отсъствията на учениците в училищната документация.

Отг.: Директор, ЗДУД

16. Установяване на ефективен диалог училище - външни институции, имащи отношение по проблема.

Отг. Директор, класни ръководители

17. Мотивиране за продължаване на образованието в следваща степен или за придобиване на професионална квалификация.

Отг.: Кл. ръководители, учители и учители в ЦОУД

18. Участие на училището в други проекти и програми, свързани с превенция на отпадането от училище.

Отг.: Директор

19. Осигуряване условия за ресурсно подпомагане на учениците със СОП.

Отг.: Директор

20. Организиране на благотворителни акции за подпомагане на застрашени и социално слаби деца.

Отг.: Кл. ръководители, учители и учители в ЦОУД

21. Съвместни дейности и разговори между класните ръководители и ученическият съвет за:

- застрашените деца от отпадане;
- проблеми в училище и дома;
- отношение в Интернет средите между учениците.

Отг. Кл.ръководители и ученически съвет

22. Ангажиране на учениците в училищни мероприятия, извънкласни дейности, проекти, съчетаване на класно-урочни и извънкласни форми на обучение и възпитание, работа с таланти деца в неравностойно положение, работа с деца със специални образователни потребности.

Отг.: Директор, учители, учители в ЦОУД

23.Картотекиране на ученици в риск, изготвяне на индивидуално портфолио

Отг.: Кл .ръководители, училищно ръководство

24.Разработване и прилагане на мерки за подкрепа на учениците в риск с участието на родителски общности, на представителите на местната власт и гражданския сектор.

Отг.: Кл. ръководители, училищно ръководство

25. Създаване на подкрепяща среда за учениците със специални образователни потребности(СОП) и условия за приобщаващо образование за ученици в риск от отпадане:

-изготвяне на индивидуални учебни програми и планове за подкрепа за личностното развитие на учениците в риск и с ниска мотивация;

-консултиране и допълнителна работа;

Отг: Кл. Ръководители, учители по предмети

26. Засилване на контрола върху отсъствията и своевременно информиране на родителите

Отг: Кл. Ръководители, учители по предмети

27. Анализ на постиженията на застрашените от отпадане подрастващи и осъществяване на педагогическа подкрепа от страна на учителите и училищното ръководство /в края на всеки срок/.

28. Индивидуална работа с родители на застрашени от отпадане деца.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

1. Недопускане на ученици, отпаднали от училище или преждевременно напуснали образователната система.

2. Създаване на условия и повишена мотивация за посещение в училище.

3. Подобряване на учебните резултати и осигуряване на своевременна и адекватна образователна подкрепа за развитието на учениците, включително на ученици от уязвими групи.